

Александар Лома, Београд

Стилске и социолингвистичке равни прасловенског језика — речник и творба речи

Сазнање да се заједничко наслеђе индоевропских језика не своди на извешан број речи и на мноштво коренова и форманата, већ да укључује поједине синтактичке структуре, па и минималне фрагменте прајезичког текста, отворило је пут једном правцу истраживања чији се предмет обично назива „индоевропским песничким језиком“ немачки *Indogermanische Dichtersprache*. Дефиниција „песнички“ је помало преуска; тачније би се могло рећи да грађу за ова истраживања првенствено пружају формулаични метрички текстови, а да се у њиховом исходу реконструишу језички фрагменти вишег стилског нивоа, издигнути изван свакодневне комуникације са једне стране у језик традиционалне поезије, пре свега епске, а са друге у религијско-магијску сферу општења са надљудским бићима. Основне одлике тога „језика богова“, како га назива Хомер, јесу описност и сликовитост, насупрот конвенционалном означавању у свакодневном људском говору. Као језички и културни изданак Праиндоевропљана, Прасловени су баштинили ту стилску раслојеност језичког израза, при чему се трагови „вишег стила“ могу тражити понајпре у језику епске поезије, особито у оним њеним формулама чије је прасловенско порекло зајемчено подударанима међу јужнословенским јуначким песмама и руским билинама, као и у антропонимији која, као и код других индоевропских народа, чува, окамењене у сложеним именима, бројне спојеве „песничког језика“. На творбеном плану, за тај виши језички ниво била је карактеристична композиција, а за онај нижи – суфиксална деривација. Интеракција између двају равни огледа се у појединим различито мотивисаним случајевима продора испрва стилски „маркираних“ речи у основни лексички фонд.